

УДК: 332.14
UDC: 332.14

АНТИКРИЗОВА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

Заплітна Т.В., кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, Київ, Україна

Зюзіна В.П., Національний транспортний університет, Київ, Україна

Дяченко В.В., Національний транспортний університет, Київ, Україна

ANTI-CRISIS EVALUATION OF MANAGEMENT OF REGIONAL DEVELOPMENT

Zaplitna T.V., PhD in Economics, Associate Professor, National Transport University, Kyiv, Ukraine

Zyuzina V.P., National Transport University, Kyiv, Ukraine

Dyachenko V.V., National Transport University, Kyiv, Ukraine

АНТИКРИЗИСНАЯ ОЦЕНКА УПРАВЛЕНИЯ РЕГИОНАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ

Заплитная Т.В., кандидат экономических наук, доцент, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Зюзина В.П., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Дяченко В.В., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. Забезпечення стабільності регіонального розвитку передбачає уточнення функцій управління регіоном з точки зору реалізації антикризової діяльності, теоретико-методологічні принципи якої можуть ґрунтуватися на використанні досвіду побудови антикризових систем на мікро- і макрорівнях управління, а також за допомогою розробки спеціального інструментарію. Сучасне антикризове управління або антикризовий менеджмент розуміється як діяльність, необхідна для подолання стану, що загрожує існуванню економічної системи. Слід зазначити, що в теорії регіонального управління антикризова діяльність органів управління розглядається при аналізі питань економічної безпеки регіону. Однак, зіставляючи поняття економічної безпеки регіону та антикризового управління необхідно підкреслити, що перше відноситься до більш широкого спектру регіональної діяльності та вітчизняними дослідниками безпосередньо пов'язується з територією регіону. Одночасно, антикризова діяльність може здійснюватися задовго до моменту утворення критичних для безпеки регіону процесів і явищ. Також, на відміну від питань регіональної безпеки, що включають широкий спектр не тільки економічних, а й технологічних, соціальних, екологічних та інших проблем, антикризове регіональне управління більше орієнтоване на попередження та запобігання проблемних ситуацій у виробничій структурі на рівні регіональних підприємств, яка відображає інфраструктурну систему регіону.

На сучасному етапі функціонування регіональних господарських комплексів в Україні постають питання пропорційності та комплексності їх розвитку в межах країни. Деформація галузевої структури в розрізі регіонів з роками посилюється, зменшуючи віддачу галузей із високим наявним експортним потенціалом. Сучасні процеси глобалізації, які супроводжуються посиленням регіоналізації, вказують на необхідність проведення досліджень галузевої структури та потенціалу саме на регіональному рівні. Тому актуальність модернізації системи державного управління регіональним розвитком зростає значення антикризового оцінювання як інструменту прямого впливу держави на досягнення збалансованого регіонального розвитку.

Загальна мета антикризового оцінювання полягає в переході до індикативного прогнозування, інформаційного забезпечення прийняття об'єктивних управлінських рішень на регіональному, місцевому та загальнодержавному рівні, у т.ч. щодо нарощення і ефективною реалізації ресурсного потенціалу регіону, подолання репресивності територій, реалізації структурних перетворень. Запропонована антикризова оцінка орієнтована на задіяння механізмів комплексної модернізації соціально-економічного розвитку регіону, визначення базових пріоритетів регіонального розвитку на середньо- і довгострокову перспективу, підвищення конкурентоспроможності регіональних комплексів.

Через наростання кризових явищ в економіці та інтенсивного впровадження ринкових реформ в Україні посилилася міжрегіональна диференціація. Це пов'язано, по-перше, з включенням

механізму ринкової конкуренції, що розділяє регіони за їх конкурентними перевагами і недоліками, коли виявилася різна адаптація до ринку регіонів з різною структурою економіки та різним менталітетом населення і влади. По-друге, значне послаблення регулюючої ролі держави, що відображено в скороченні державних інвестицій у регіональний розвиток, скасування більшості регіональних економічних і соціальних компенсаторів. По-третє, позначилася фактична нерівність різних суб'єктів господарювання в економічних відносинах з центром.[2]

Така різка диференціація має своїм неминучим наслідком розширення ареалів депресивності і бідності, ослаблення механізмів міжрегіонального економічного взаємодії і наростання міжрегіональних протиріч. Все це значно ускладнює проведення єдиної загальнодержавної політики соціально-економічних перетворень. В сучасних умовах практично неможлива повна реабілітація депресивних територій, і мова може і повинна йти тільки про зняття первинної аномальної гостроти проблеми. Необхідні системні механізми підтримки територій, здатних одночасно впливати на ситуацію в економіці і соціальній сфері на базі багатофункціональних регуляторів. Підтримка депресивних територій носить індивідуальний (по цілях, формам і методам) характер, при цьому варіанти підтримки настільки ж різноманітні, наскільки різні причини депресії. Вивчення спеціальної літератури з регіональної економіки показало, що в рамках діючої класифікації регіонів на проблемні, відсталі і депресивні, поняття депресивної та кризової території зазвичай використовуються як синоніми, проте, на нашу думку, їх необхідно розділити за суттєвими ознаками і за методами управління.

Найбільша практика та нормативно-правова база антикризового регулювання склалися на мікрорівні підприємств, тому облік і використання цієї бази необхідний при розробці заходів регіонального антикризового регулювання. Сам криза на регіональному рівні буде проявлятися у масштабному прояві підприємств-банкрутів, до яких повинні бути застосовані антикризові процедури передбачених законом - як санаційні, так і реорганізаційних (ліквідація). Для регіональної економіки такий стан підприємств провідних галузей регіону є небезпечною ситуацією, якої необхідно уникнути, тому вкрай значуща профілактична антикризова робота по впливу на проблемні підприємства.

Антикризова діяльність на профілактичному рівні в значній мірі ґрунтується на здатності виявляти сигнали кризових змін і знаходити той чи інший вихід з кризової ситуації. Значну роль у цій роботі можуть зіграти регіональні органи влади шляхом формування інформаційних, кадрових, організаційно-правових умов, що сприяють стабілізації діяльності підприємств. Для цього необхідно враховувати такі методи, форми і засоби прийняття рішень, які б максимально орієнтували господарюючих суб'єктів на шлях виживання в кризовій ситуації.

Антикризовими заходами що до ефективної політики управління регіонального аспекту можуть вважатись адаптований інструментарій оцінювання рівня економічної безпеки виробничого потенціалу на основі сукупного критерію економічної безпеки підприємства. Найбільш об'єктивну оцінку можна запропонувати на основі обчислення таких складових економічної безпеки: фінансову, інтелектуальну, кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, екологічну, інформаційну, силову, інноваційну, ретроспективну. Дані складові економічної безпеки запропоновано вимірювати за шкалою порядку, яка застосовується для опису належності об'єкта до певного класу та встановлення пріоритетів і порівнянь. Ця шкала широко використовується при експертному оцінюванні. Для визначення кожної складової обираються ті показники, які найбільше відповідають характеристичі даної складової (наприклад, рівень інтелектуальної складової пропонується визначати за допомогою таких коефіцієнтів: кваліфікації працівників, інтелектуальної озброєності та норми доходності співробітників підприємства від використання інтелектуальної власності). Статистичним методом визначають верхні та нижні границі показників кожної складової економічної безпеки. За допомогою експертів визначають вагомість кожного показника відповідної складової. Після визначення рівня стану економічної безпеки за показниками відповідної складової кожному показнику призначають відповідне число. Для визначення узагальненого показника відповідної складової використовується формула середньо зваженості [1].

Також сукупність та середньозваженість цих показників можна визначити як інтегральний показник економічної безпеки підприємства, який би задовольняв вимогам: наявність чітких фіксованих меж; можливість порівняння різнотермінових оцінок рівня економічної безпеки одного підприємства, а також підприємств різних галузей; простота і доступність методики розрахунку.

Проведений аналіз дозволяє говорити про те, що методика оцінювання економічної безпеки підприємства чи то регіону як система антикризового управління може вдосконалюватись завдяки комплексному вирішенню і врахування сучасних умов державного програмування розвитку регіону,

використанням новітніх інформаційних технологій. Це означає, що мова йде не стільки про виявленні умов для мінімально допустимої рівноваги в системі, при порушенні якої система перестає існувати, а про розробку стабілізуючих заходів, розрахованих на перспективу.

У цьому зв'язку необхідна розробка змісту і сучасних методів системної організації антикризових впливів органів регіонального управління, що дозволяють концентрувати ресурси і резерви учасників економічної діяльності на вирішенні ключових проблем економічної системи шляхом виявлення кризових симптомів і своєчасного реагування на них.

Запровадження антикризові пропозицій світового досвіду на період 2014 – 2020 років Єврокомісією запропоновано скоротити бюджет регіональної політики. Одночасно Комісія пропонує інновації, які мають посилити роль програм підтримки конкурентоспроможності, поряд із програмами єднання (згуртування), які в основному спрямовані у регіони і міста нових країн-членів ЄС. Найбільш контраверсійною пропозицією є новий антикризовий принцип «макрокондиціональності» – залежності виплат структурних фондів від дотримання національними урядами оцінювання макроекономічних показників, що гарантують стабільність економіки ЄС. [3]

Антикризове оцінювання не лише розкриває але й враховує мінливості соціально-економічної ситуації, кон'юктурних коливань на внутрішніх та зовнішніх ринках, що змінює ситуацію на регіональних ринках, обумовлює необхідність моделювання соціально-економічного розвитку на регіональному рівні на середньо- та довгостроковий період.

Узагальнюючи викладений критичний аналіз щодо орієнтованості ринковим вимогам інструментів аналізу соціально-економічного розвитку регіону та розробки методичних підходів до їх класифікації в цілях антикризового управління необхідно підкреслити невід'ємну складову нового регіонального розвитку адаптованого до сучасних соціально-економічних умов ринкових перетворень. В сучасну методику оцінювання задля уникнення ірраціональних ризиків в умовах обчислення соціально-економічних показників ринкових параметрів необхідно закласти взаємоузгодження ланок суспільного виробництва на певній території, як підґрунтя оптимального антикризового управління регіоном.

Також для ринкової оцінки невід'ємними повинні стати врахування специфіки національних умов економічної та правової систем, враховуючи різноманітність груп показників на упередженість інформаційних ресурсів. На нашу думку така постановка методичної концепції оцінювання призведе до максимального зниження ризиків наступних проблем, які вже на сьогоднішній день потребують детального вивчення та вимагають прийняття негайного втручання задля вирішення, а саме:

- відсутність єдиного методичного підходу щодо антикризового управління, розробленого щодо врахування національних умов економічної та правової систем;
- наявність існуючих методик оцінювання економічної безпеки через орієнтованість некоректними показниками визначення ринкових параметрів призводить до асиметрії інформації, що вкрай деформує результат оцінки;
- відсутність оцінки соціально-економічних наслідків (адаптації підприємницького потенціалу до ринкових умов діяльності, соціальної спроможності у виборі уподобань).

Узагальнюючи, можна додати, що розробка принципів і методів стабілізаційного механізму регіональної економіки в рамках збереження економічної безпеки, допоможе комплексному і цілеспрямованому вирішенню проблеми антикризового управління підприємств та організацій регіону.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Управління регіональним розвитком: проблеми та перспективи: монографія / Н. Л. Гавкалова, Л. Й. Аведян, Г. М. Шумська та ін.; за заг. ред. докт. екон. наук, професора Гавкалової Н. Л. –Х.: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. –400с.
2. Реформування державного управління регіональним розвитком: стан, проблеми, перспективи. - К.: НІСД, 2012. – 56 с.
3. EU Regionalpolicy: post-crisisreality / Mrinska O. / http://regionalnyaktsenty.blogspot.com/2012/02/blog-post_20.html; Commissionlaysfoundationstoboostimpactofcohesioninvestmentsafter 2013 / <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1159&format>

REFERENCES

1. Management of regional development: problems and prospects: Monograph / NL Havkalova, L. J. Avedyan, G. M. Shumskata etc.; by zah.red.dokt. Econ., Professor Havkalovoyi NL -X.: Type. KhNUE. S. Kuznets, 2013. -400s.(Ukr)

2. Reforming the governance of regional development: progress, problems, prospects. - К. : NISS, 2012. - 56 p.(Ukr)

3. EU Regional policy: post-crisis reality / Mrinska O. / http://regionalnyaktsenty.blogspot.com/2012/02/blog-post_20.html; Commission lays foundation to boost impact of cohesion investments after 2013 / <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1159&format>

РЕФЕРАТ

Заплітна Т.В. Антикризова оцінка управління регіональним розвитком / Т.В. Заплітна, В.П. Зюзіна, В.В. Дяченко // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник. – К. : НТУ, 2016. – Вип. 3 (36).

В статті запропоновано оціночний підхід, що до антикризового управління регіонального розвитку.

Об'єкт дослідження – антикризове оцінювання як інструменту прямого впливу держави на досягнення збалансованого регіонального розвитку.

Мета роботи розкрити роль антикризового оцінювання як основного інструменту полягає в переході до індикативного прогнозування, інформаційного забезпечення прийняття об'єктивних управлінських рішень на регіональному, місцевому та загальнодержавному рівні.

Метод дослідження. Запроваджені аналітичні засоби надання критичного матеріалу, запропоновано оціночні інструменти у пошуку нової моделі державного управління регіональним розвитком передбачає оптимальне поєднання самостійності регіонів, насамперед у сфері вирішення повсякденних питань місцевого (регіонального) розвитку та координуючої, стимулюючої ролі центру (що представляє інтереси суспільства, країни в цілому). Синергія цих двох складових формує основу успішного реформування системи державного управління регіональним розвитком – запоруки конкурентоспроможності регіонів України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: АНТИКРИЗОВА ОЦІНКА, РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК, ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, МАКРОКОНДИЦІОНАЛЬНІСТЬ.

ABSTRACT

Zaplitna T.V., Zyuzina V.P., Dyachenko V.V. Anti-crisis evaluation of management of regional development. Visnyk National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific and Technical Collection. – Kyiv: National Transport University, 2016. – Issue 3 (36).

This paper proposes an evaluation approach to crisis management of regional development.

The object of study - the anti-crisis assessment as an instrument of direct influence of the state to achieve balanced regional development.

The aim of highlighting the role of anti-crisis assessment as a basic tool in the transition to an indicative forecast, information support decision-objective management decisions at the regional, local and national level.

The method of investigation. Introduced analytical methods for the study of critical material suggested assessment tools in the search for a new governance model of regional development requires an optimal combination of independence of the regions, especially in the sphere of everyday issues of local (regional) development and coordination, enabling the role of the center (representing the interests of society and the country as a whole). The synergy of these two components forms the basis for successful reform of the public administration system of regional development - the key to the competitiveness of Ukrainian regions.

KEYWORDS: EVALUATION OF ANTI-CRISIS, REGIONAL DEVELOPMENT, GOVERNANCE.

РЕФЕРАТ

Заплитная Т.В. Антикризисная оценка управления региональным развитием. / Т.В. Заплитная, В.П. Зюзіна, В.В. Дяченко // Вестник Национального транспортного университета. Серия «Экономические науки». Научно-технический сборник. – К. : НТУ, 2016. – Вып. 3 (36).

В статье предложен оценочный подход к антикризисному управлению региональным развитием.

Объект исследования - антикризисная оценка как инструмент прямого влияния государства на достижение сбалансированного регионального развития.

Цель работы раскрыть роль антикризисного оценивания как основного инструмента в переходе к индикативному прогнозированию, информационного обеспечения принятия объективных управленческих решений на региональном, местном и общегосударственном уровне.

Метод исследования. Введены аналитические способы исследования критического материала, предложено оценочные инструменты в поиске новой модели государственного управления региональным развитием предполагает оптимальное сочетание самостоятельности регионов, прежде всего в сфере решения повседневных вопросов местного (регионального) развития и координирующей, стимулирующей роли центра (представляющий интересы общества, страны в целом). Синергия этих двух составляющих формирует основу успешного реформирования системы государственного управления региональным развитием - залог конкурентоспособности регионов Украины.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: АНТИКРИЗИСНАЯ ОЦЕНКА, РЕГИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ, ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ, МАКРОКОНДИЦИОНАЛЬНОСТЬ.

АВТОРИ:

Заплітна Т.В., кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри економіки, Київ, Україна, e-mail: ztv2000@mail.ru, тел. +380673581825, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1

Зюзіна В.П., доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри економіки, Київ, Україна, тел. +380673581825, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1

Дяченко В.В., магістр спеціальність: 051 Економіка, Національний транспортний університет, магістр, кафедри економіки, Київ, Україна

AUTHOR:

Zaplitna T.V., PhD in Economics, Associate Professor, National Transport University, Associate Professor of Economics, Kyiv, Ukraine, e-mail: ztv2000@mail.ru, Tel. +380673581825, Ukraine, 01010, m. Kyiv, vul. Suvorov 1

Zyuzina V.P., Associate Professor, National Transport University, Associate Professor of Economics, Kyiv, Ukraine, Tel. +380673581825, Ukraine, 01010, m. Kyiv, vul. Suvorov 1

Dyachenko V.V., Master Economics 051, National Transport University, MA, Department of Economics, Kyiv, Ukraine

АВТОРЫ:

Заплитная Т.В., кандидат экономических наук, доцент, Национальный транспортный университет, доцент кафедры экономики, Киев, Украина, e-mail: ztv2000@mail.ru, тел. +380673581825, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1

Зюзина В.П., доцент, Национальный транспортный университет, доцент кафедры экономики, Киев, Украина, тел. +380673581825, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1

Дяченко В.В., магистр, специальность: 051 Экономика, Национальный транспортный университет, магистр, кафедры экономики, Киев, Украина

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Малий І.Й., доктор економічних наук, професор, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, професор кафедри макроекономіки та державного управління Київ, Україна

Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, кафедра економіки, Київ, Україна

REVIEWER:

Mali I.Y., Doctor of Economics, Professor, Kyiv National Economic University. Hetman, professor of macroeconomics and public administration Kyiv, Ukraine

ondarenko E.V. Doctor of Economics, professor, National Transport University, MA, Department of Economics, Kyiv, Ukraine